

Sygn. akt. IC 815/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lutego 2015 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Rejonowego (del. do SO) Piotr Czernski

Protokolant: Paulina Radomska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 9 lutego 2015 roku w L.

sprawy z powództwa Syndyka Masy Upadłości E. C. Spółki

z ograniczoną odpowiedzialnością w L. w (...)

przeciwko A. K.

wydanie ruchomości i zapłatę

I. zobowiązuje pozwaną A. K. do wydania powodowi Syndykowi Masy Upadłości (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w L. J. P. ruchomości w postaci samochodu osobowego C. (...).6B, nr VIN (...) wraz z dotyczącymi tego pojazdu: kompletem dwóch oryginalnych kluczyków, dowodem rejestracyjnym i kartą pojazdu;

II. zasądza od pozwanej A. K. na rzecz powoda Syndyka Masy Upadłości (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w L. J. P. kwotę 16.991,87 zł (szesnaście tysięcy dziewięćset dziewięćdziesiąt jeden złotych i osiemdziesiąt siedem groszy) z odsetkami ustawowymi od dnia 30 sierpnia 2014 roku do dnia zapłaty;

III. oddala powództwo w pozostałej części;

IV. koszty procesu pomiędzy stronami wzajemnie znosi;

V. nieuiszczonymi kosztami sądowymi obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt IC 815/14

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 1 lipca 2014 r., skierowanym przeciwko pozwanej A. K., Syndyk Masy Upadłości (...) Sp. z o.o. z siedzibą w L. w (...) domagał się:

- uznania za bezskuteczną w stosunku do masy upadłości (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej czynności prawnych w postaci umów sprzedaży zawartych pomiędzy (...) Sp. z o.o. w L. a A. K., udokumentowanych fakturami VAT:

- faktura VAT z dnia 13 lipca 2012 r. nr (...) na kwotę 41 800,00 zł,

- faktura VAT z dnia 13 lipca 2012 r. nr (...) na kwotę 21 200,00 zł

- zobowiązania pozwanej do wydania powodowi ruchomości w postaci pojazdów: (...) (...) (...), VIN (...), samochód osobowy C. (...) (...) (...), VIN (...),

- a w przypadku gdyby okazało się, iż przekazanie w/w pojazdów w naturze jest niemożliwe, to na mocy art. 134 ustawy Prawo upadłościowe wnosił o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty 63.000,00 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 18 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty.

Ponadto powód domagał się zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania według norm prawem przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego i kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

W uzasadnieniu pozwu wyjaśniono między innymi, że postanowieniem z dnia 18 grudnia 2012 r., Sąd Rejonowy Lublin - Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku IX Wydział Gospodarczy dla spraw upadłościowych i naprawczych ogłosił upadłość (...) Sp. z o.o. z siedzibą w L.. W okresie 6 miesięcy przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości zostały dokonane odpłatne czynności prawne w postaci zawarcia umów sprzedaży pojazdów, której stronami byli sprzedawca: upadła obecnie (...) Sp. z o.o. z siedzibą w L. reprezentowana przez prezesa zarządu M. K. oraz kupujący) A. K. - małżonka prezesa zarządu upadłej spółki.

W ocenie strony powodowej umowy sprzedaży w/w pojazdów należy zakwalifikować jako czynności prawne upadłej osoby prawnej, odpłatne, dokonane małżonkiem reprezentanta, a bezskuteczne w stosunku do masy upadłości. Na mocy art. 128 ust. 2 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze są one bezskuteczne z moc samego prawa. Wobec powyższego Syndyk Masy Upadłości (...) Sp. z o.o. z siedzibą w L. J. P., działając poprzez umocowanego pełnomocnika, jaki samodzielnie pismami z dnia 24 lipca 2013 r. i 8 listopada 2013 r. wezwał pozwaną do wydania pojazdów nabytych od upadłej spółki.

Pomimo niebudzącej wątpliwości podstawy prawnej upoważniającej syndyka do powyższych działań, zmierzających do ochrony masy upadłości pozwana, nie uczyniła zadość wezwaniom.

Alternatywne żądanie pozwu podyktowane jest możliwą sytuacją faktyczną, w której to pozwany zbył w/w pojazdy. Takie okoliczności uzasadniają nastąpienie określonych w art. 134 ust. 1 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze skutków w postaci powinności wpłacenia do masy upadłości równowartości w pieniądzu. Zatem alternatywne żądanie zasądzenia kwoty 63.000,00 zł wraz z odsetkami od dnia 18.12.2012 r. jako równowartości zbytych pojazdów nie może budzić wątpliwości.

Powód domaga się odsetek od dnia 18 grudnia 2012 r., tj. od dnia ogłoszenia upadłości, albowiem z tą datą nastąpił z mocy prawa skutek prawny w postaci bezskuteczności w/w umów sprzedaży. A contrario - przed tą datą w/w umowy były skutecznie zawarte pomiędzy stronami tych czynności prawnych. (k. 3-4)

W odpowiedzi na pozew pozwana domagała się oddalenia powództwa i zasądzenia od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwana podniosła między innymi, że powód opiera swoje roszczenie o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną na przepisie art. 128 Prawa upadłościowego i naprawczego. Art. 128 prawa upadłościowego stanowi, że czynności prawne odpłatne w nim wskazane są bezskuteczne w stosunku do masy upadłości. Realizacja roszczenia o ustalenie następuje w trybie art. 189 k.p.c. Zgodnie z art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Podstawowym warunkiem skuteczności wytoczenia powództwa o ustalenie jest zatem istnienie po stronie powoda interesu prawnego. Powód w niniejszej sprawie nie ma interesu prawnego w ustaleniu na podstawie art. 128 p.u.n., że czynności prawne w postaci umów sprzedaży samochodów były bezskuteczne w sytuacji gdy jednocześnie występuje z roszczeniem o wydanie tych samochodów. Wytoczenie powództwa o uznanie czynności prawnych za bezskuteczne (art. 128 p.u.n.) jest co do zasady niedopuszczalne, jeżeli w konkretnej sytuacji można wytoczyć powództwo o świadczenie (wyrok Sądu Najwyższego z

dnia 16 kwietnia 2010 r. IV CSK 453/09; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2010 r. IV CSK 424/09, Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 12 lutego 2014 r. I ACa 909/13).

Ponadto warunkiem wystąpienia, przewidzianego w art. 128 ust. 1 i 2 Prawa upadłościowego i naprawczego, skutku w postaci bezskuteczności czynności prawnej odpłatnej w stosunku do masy upadłości jest dokonanie tej czynności w terminie sześciu miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości. Strona powodowa nie udowodniła, aby przedmiotowe umowy zostały zawarte w terminie określonym w art. 128 p.u.n. Strona powodowa nie wskazuje nawet w jakim dniu te umowy zostały zawarte. Zawarcie umów nie nastąpiło w dniu wskazanym na fakturach nr (...). Pozwana nie podpisała tych faktur i nie jest jej wiadome z jakich powodów zostały one opatrzone wskazaną na nich datą. Faktury nr (...) nie są umowami sprzedaży.

Strony zawarły umowy sprzedaży samochodów C (...) nr nadwozia (...) i R (...) nr nadwozia (...) w dniu 24 marca 2012 r. Pozwana nie jest aktualnie w posiadaniu tekstów tych umów z uwagi na fakt, iż wszelkie dokumenty jakie znajdowały się w jej mieszkaniu zostały zabrane przez Prokuraturę Rejonową w Chełmie po przeszukaniu w mieszkaniu pozwanej, w związku z prowadzonym postępowaniem dotyczącym działalności (...) Sp. z o.o. Dokumenty zostały zabezpieczone przez Prokuraturę przed rozwodem pozwanej z M. K., kiedy to pozwany jeszcze był zameldowany w jej mieszkaniu i dotychczas nie zostały zwrócone. Pozwanej nie są znane szczegóły postępowania prowadzonego przez Prokuraturę.

Umowy sprzedaży samochodów zostały zawarte w dniu 24 marca 2012 r., a nie w dniu wskazanym na fakturach nr (...). W dniu 24.03.2012 r. do kasy (...) Sp. z o.o. została wpłacona kwota 20.000,00 zł tytułem części ceny za sprzedane samochody. Pozostała należność za samochody została przez pozwaną przelana, na prośbę Prezesa Zarządu (...) Sp. z o.o., na rachunek bankowy (...) Sp. z o.o. tytułem zapłaty zaległych rat z umowy leasingowej zawartej przez (...) Sp. z o.o. Wpłaty nastąpiły w dniu 12.06.2012 r. - kwota 8.354,71 zł, w dniu 09.07.2012 r. - kwota 13.645 zł i w dniu 10.07.2012 r. - kwota 21.000,00 zł. Prezes Zarządu (...) Sp. z o.o. M. K. zwrócił się o pomoc do pozwanej w związku z kłopotami finansowymi spółki i zaproponował, aby kupiła 2 samochody, zaś część ceny przelała bezpośrednio na konto bankowe firmy leasingowej. Pozwana nie знаła rzeczywistego stanu interesów (...) Sp. z o.o. i nie miała żadnych informacji co do ewentualnego istnienia podstaw do ogłoszenia upadłości spółki. Pozwana od dnia 16 kwietnia 2010 r. pozostawała z M. K. w rozdzielności majątkowej, wobec czego posiadane przez nią środki finansowe stanowiły wyłącznie jej majątek. Rozdzielność majątkowa pomiędzy małżonkami powstała na mocy umowy majątkowej małżeńskiej zawartej dnia 16 kwietnia 2010 r.

Prezes Zarządu (...) Sp. z o.o. przedłożył Syndykowi masy upadłości oświadczenie potwierdzające taki sposób rozliczenia transakcji. Pozwana jest jedynie w posiadaniu kserokopii tego oświadczenia.

Roszczenie powoda o wydanie przedmiotowych samochodów także nie ma usprawiedliwionych podstaw. Zgodnie z art. 134 ust. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego do masy upadłości podlega przekazaniu tylko to, co w skutek czynności upadłego ubyło z jego majątku lub do niego nie weszło. Z brzmienia tego przepisu prawa wynika, że nie każda czynność upadłego spełniająca warunki do jej uznania za bezskuteczną na podstawie art. 128 Prawa upadłościowego prowadzi do powstania roszczenia z art. 134 p.u.n., lecz tylko taka, na skutek której majątek upadłego uległ pomniejszeniu bądź nie zwiększył się. Jeżeli zatem na skutek bezskutecznej czynności upadłego nie nastąpiło żadne przesunięcie majątkowe, roszczenie określone w art. 134 p.u.n. nie powstaje. Stanowisko takie potwierdza wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2010 r. w sprawie IV CSK 424/09. Czynności prawne w postaci przedmiotowych umów sprzedaży samochodów miały charakter odpłatny i ekwiwalentny. Pozwana w wyniku ich wykonania nie uzyskała żadnej korzyści majątkowej kosztem masy upadłości. (...) Sp. z o.o. nie uległ pomniejszeniu na skutek zawarcia tych umów. Upadły otrzymał cenę za sprzedane samochody, co jest w niniejszej sprawie bezsporne. Powód nie podnosi w pozwie zarzutu, iż na skutek sprzedaży przedmiotowych samochodów majątek upadłej Spółki uległ pomniejszeniu lub nie zwiększył się. Powód nie przedstawia także żadnego dowodu na taką okoliczność. Tym samym powód nie udowodnił wystąpienia przesłanek warunkujących powstanie roszczenia o wydanie, określonego w art. 134 Prawa upadłościowego i naprawczego. Zawarcie przez upadłego i pozwaną umów sprzedaży przedmiotowych samochodów nie spowodowało żadnych przesunięć w majątku (...) Sp. z o.o. a konsekwencji nie powstał obowiązek

ich przekazania do masy upadłości w trybie art. 134 Prawa upadłościowego i naprawczego, bez względu na to czy umowy te były bezskuteczne. (k. 33-38)

W piśmie procesowym z dnia 30 grudnia 2014 r. pełnomocnik pozwanej podniósł między innymi, że pozwana jest właścicielem samochodu marki C. (...) nr nadwozia (...). Samochód ten w przypadku uznania roszczenia powoda za zasadne może być wydany po zwrocie przez powoda świadczenia wzajemnego w kwocie 21.200,00 zł, zgodnie z art. 134 § 2 Prawa upadłościowego i naprawczego. Pozwana zapłaciła cenę za ten samochód w kwocie 21.200,00 zł, co przesądza o bezpodstawnym wzbogaceniu masy upadłości w przypadku konieczności wydania syndykowi przedmiotowego samochodu.

Sytuacja faktyczna uległa zmianie w przypadku samochodu R. (...) nr nadwozia (...). Samochód ten uległ kolizji drogowej, w związku z czym nastąpiło jego całkowite zniszczenie. Samochód został zełomowany. Przedmiotowy samochód fizycznie nie istnieje.

Na wypadek uwzględnienia żądania powoda zasądzenia na jego rzecz kwoty pieniężnej stanowiącej równowartość przedmiotowych samochodów, pełnomocnik pozwanej podnosił zarzut potrącenia z kwotą 63.000,00 zł, stanowiącą cenę samochodów zapłaconą przez pozwaną na rzecz upadłego, tj. w przypadku samochodu C. (...) kwoty 21.200,00 zł i R. (...) kwoty 41.800,00 zł.

Na podstawie art. 5 k.c. pełnomocnik pozwanego podnosił też zarzut naruszenia zasad współzycia społecznego oraz nadużycia przez powoda prawa w związku z kierowaniem przeciwko pozwanej roszczenia o zwrot przedmiotowych samochodów lub zasądzenie ich równowartości.

Pełnomocnik pozwanej podnosił także, że wartość samochodów podawana przez powoda w kwocie 63.000,00 zł jest nieadekwatna do ich faktycznej wartości rynkowej. Przedmiotowe samochody C. (...) i R. (...) zostały wyprodukowane w 2009 r. Obecnie ich wartość jest znacznie niższa jak cena zakupu przez pozwaną i wynosi nie więcej jak 50% ceny. Wartość ta była także niższa w chwili ogłoszenia upadłości.

Jak wynika z treści pozwu, do wartości przedmiotu sporu powód wlicza także podatek od towarów i usług składający się na cenę zakupu przedmiotowych samochodów przez pozwaną. Podatek VAT w cenie samochodu C. (...) wynosił 3.964,23 zł (faktura VAT nr (...)), zaś w cenie samochodu R. (...) wynosił 7.816,26 zł. Łącznie podatek VAT stanowiący składnik ceny przedmiotowych samochodów wynosił 11.780,49 zł. Żądanie zasądzenia przez powoda, zgłoszone jako ewentualne, także tego podatku jest nieuzasadnione. Stanowisko takie potwierdza wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 12 kwietnia 2013 r. I ACa 73/13: Równowartość uszczerbku majątkowego w masie upadłości, wywołanego zawarciem bezskutecznej z mocy prawa umowy sprzedaży, nie obejmuje wartości podatku VAT od zbytych urządzeń." LEX nr 1316179) – k. 107-112.

W piśmie procesowym z dnia 21 stycznia 2015 r. pełnomocnik powoda oświadczył, że cofa powództwo w zakresie żądania uznania za bezskuteczne w stosunku do masy upadłości (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w L. czynności prawnych - umów sprzedaży zawartych pomiędzy (...) Sp. z o.o. z siedzibą w L., a A. K., udokumentowanych następującymi fakturami VAT, tj. fakturą VAT z dnia 13 lipca 2012 roku nr (...) na kwotę 41.800,00 zł oraz fakturą VAT z dnia 13 lipca 2012 roku nr (...) na kwotę 21.200,00 zł. Aktualnie zaś:

- na podstawie art. 134 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 roku Prawo upadłościowe i naprawcze wnosi o zobowiązanie pozwanej A. K. do wydania powodowi Syndykowi Masy Upadłości (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w L. ruchomości w postaci samochodu osobowego C. (...)6B, nr VIN (...) wraz z kompletem dwóch oryginalnych kluczyków oraz wszystkimi dokumentami, w tym dowodem rejestracyjnym, kartą pojazdu;

- na podstawie art. 134 ust. 1 p.u.i.n. wnosi o zasądzenie od pozwanej A. K. na rzecz powoda Syndyka Masy Upadłości (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w L. kwoty 33.983,74 zł wraz z ustawowymi odsetkami licznymi od dnia 18 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty. (k. 116-118)

Pełnomocnik pozwanej wyraził zgodę na ograniczenie powództwa. (k. 135v)

Sąd postanowieniem z dnia 9 lutego 2015 r. umorzył postępowanie ***ponad podtrzymywane*** żądania powoda. Postanowienie jest prawomocne. (k. 138)

W piśmie procesowym złożonym w toku rozprawy w dniu 9 lutego 2015 r. pełnomocnik powoda sprecyzował żądanie dotyczące wydania samochodu C., wskazując, że domaga się wydania wraz z tym samochodem: dwóch oryginalnych kluczyków, dowodu rejestracyjnego, karty pojazdu, książki serwisowej oraz polisy ubezpieczeniowej. (k. 133)

Następnie w kolejnym piśmie procesowym złożonym w toku rozprawy w dniu 9 lutego 2015 r. pełnomocnik powoda ograniczył żądanie wydania dokumentów dotyczących samochodu C. w ten sposób, że domagał się wydania wraz z tym samochodem: dwóch oryginalnych kluczyków, dowodu rejestracyjnego, karty pojazdu oraz polisy ubezpieczeniowej, tj. zrezygnował z domagania się wydania książki serwisowej. (k. 134)

Pełnomocnik pozwanej wyraził zgodę na ograniczenie powództwa w zakresie dotyczącym książki serwisowej. (k. 136v)

Sąd kolejnym postanowieniem z dnia 9 lutego 2015 r. umorzył postępowanie w części dotyczącej żądania wydania książki serwisowej samochodu C.. Postanowienie jest prawomocne. (k. 139)

W pozostałym zakresie pełnomocnik pozwanej nie uznał powództwa. (k. 137)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 16 kwietnia 2010 r. M. K. i jego żona A. K. zawarli w formie aktu notarialnego umowę, w której ustanowili rozdzielność majątkową i dokonali podziału majątku wspólnego. (bezsporne, umowa – k. 41-43)

W dniu 18 lipca 2012 r. do Sądu Rejonowego Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku dłużnik (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w L. zgłosił wniosek o ogłoszenie upadłości z możliwością zawarcia układu. (wniosek – k. 62-69)

Zarządzeniem z dnia 3 września 2012 r. wniosek powyższy został zwrócony wobec niezuzupełnienia jego braków w terminie. (zarządzenie – k. 96-97)

W dniu 13 września 2012 r. dłużnik złożył pismo procesowe datowane na 11 września 2012 r., obejmujące uzupełnienie braków formalnych pierwotnego wniosku. (pismo – k. 98)

Zarządzeniem z dnia 17 września 2012 r. Przewodniczący zdecydował, aby powyższe pismo złożone dnia 13 września 2012 r. (datowane na 11 września 2012 r.) potraktować jako nowy wniosek o ogłoszenie upadłości z możliwością zawarcia układu. (zarządzenie – k. 100)

Postanowieniem z dnia 18 grudnia 2012 r. Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Ś. ogłosił upadłość (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w L., obejmującą likwidację majątku dłużnika, wyznaczając syndyka w osobie J. P.. (postanowienie – k. 7-7v)

W związku ze sprzedażą przez (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w L. na rzecz A. K. (...) (...), VIN (...), nr rej. (...), wystawiona została faktura VAT nr (...), w której oznaczono autentyczną datę sprzedaży na 13 lipca 2012 r. oraz cenę 41.800,00 zł brutto, czyli 33.983,74 zł netto. (faktura – k. 18)

W związku ze sprzedażą przez (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w L. na rzecz A. K. samochodu osobowego C. (...),6B, VIN (...), nr rej. (...), wystawiona została faktura VAT nr (...), w której oznaczono autentyczną datę sprzedaży na 13 lipca 2012 r. oraz cenę 21.200,00 zł brutto, czyli 17.235,77 zł netto. (faktura – k. 19)

W dniu 12 listopada 2013 r. Syndyk J. P. przesłała listem poleconym pisemne wezwanie do A. K., w którym domagała się wydania (...) (...), VIN (...) oraz samochodu osobowego C. (...) (...)B, VIN (...) – w terminie 7 dni. (wezwanie – k. 16)

Pozwana A. K. w chwili zawarcia przedmiotowych umów była małżonką prezesa zarządu upadłej Spółki, M. K.. (bezsporne, fakt przyznany w odpowiedzi na pozew – k. 36, zeznania pozwanej – k. 136)

Z uwagi na zawartą umowę majątkową małżeńską i pochodzenie środków finansowych z majątku osobistego pozwanej opisanej wyżej pojazdy stały się jej własnością. (bezsporne, przyznanie w odpowiedzi na pozew – k. 36, zeznania pozwanej- k. 136)

Pozwana zapłaciła ceny za przedmiotowe pojazdy w dwojaki sposób, tj. 20.000,00 zł do kasy sprzedawcy, a resztę do (...) Spółki z o.o. tytułem zapłaty należności z umów leasingowych zawartych przez (...) Spółki z o.o. (dowody wpłat – k. 127, 131, zeznania pozwanej – k. 235v-136)

Opisany wyżej pojazd C. (...)6B, stanowi nadal własność pozwanej i znajduje się w jej posiadaniu. W posiadaniu pozwanej znajdują się również dwa kluczyki do tego pojazdu oraz dotyczącego go dokumenty, tj. dowód rejestracyjny, karta pojazdu i polisa ubezpieczeniowa. (przyznanie strony pozwanej – k. 104, zeznania pozwanej – k. 136)

Natomiast drugi z pojazdów uległ całkowitemu zniszczeniu. (bezsporne)

Aktualna wartość rynkowa przedmiotowego pojazdu C. (...)6B to 50% kwoty wskazanej w żądaniu. (przyznanie strony pozwanej – k. 103, 108)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dokumentów, których zgodność z oryginałami i prawdziwość treści w nich zawartych nie budziła wątpliwości Sądu. Przy czym, co zaznaczono wyżej, część okoliczności faktycznych miała charakter bezsporny. W szczególności za bezsporne i prawdziwe należy uznać twierdzenia pozwanej na temat dokonanych przez nią wpłat cen za nabyte pojazdy oraz pochodzenie środków na te wpłaty, czy fakt całkowitego zniszczenia samochodu R..

Sąd dał wiarę stronie powodowej w zakresie okoliczności podnoszonych przez pozwanego i wskazywanych przezeń środków dowodowych, iż czynności prawne sprzedaży zostały dokonane w dniu 13 lipca 2012 r. Przedstawione faktury są wiarygodne i ich treści nie podważają dowody przedstawione przez pozwaną. Przeciwnie, treść zeznań pozwanej wskazuje, że sprzedaż miała miejsce faktycznie w lipcu 2012 r.

Z kolei ustalając aktualną wartość rynkową pojazdu C. Sąd miał na uwadze zaprzeczenie strony pozwanej i brak wniosku strony powodowej zmierzającego do wykazania tej wartości za pomocą wiadomości specjalnych. W rezultacie Sąd ustalił wartość pojazdów zgodnie z częściowym przyznaniem pełnomocnika pozwanej. (k. 103)

Pozwana, wbrew regule art. 6 k.c., nie wykazała, aby dokonane przez nią wpłaty za nabyte pojazdy pozostawały w masie upadłości, były z niej wyodrębnione, albo masa upadłości była aktualnie wzbogacona świadczeniami pozwanej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 128 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze¹, zwanej dalej u.p.u.n.: (ust. 1.) Czynności prawne odpłatne dokonane przez upadłego w terminie sześciu miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości z małżonkiem, krewnym lub powinowatym w linii prostej, krewnym lub powinowatym w linii bocznej do drugiego stopnia włącznie albo z przysposobionym lub przysposabiającym są bezskuteczne w stosunku do masy upadłości. (ust. 2.) Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do czynności upadłego, będącego spółką lub osobą prawną, dokonanej z jej współnikami, ich reprezentantami lub ich małżonkami, jak również ze spółkami powiązаныmi, ich współnikami, reprezentantami lub małżonkami tych osób. (ust. 3.) Przepis ust. 1 stosuje się także do czynności upadłego będącego spółką, których dokonał z inną spółką, jeżeli jedna z nich była spółką dominującą.

Z kolei zgodnie z treścią art. 134 u.p.u.n.: (ust. 1.) Jeżeli czynność upadłego jest bezskuteczna z mocy prawa lub została uznana za bezskuteczną, to co wskutek tej czynności ubyło z majątku upadłego lub do niego nie weszło, podlega przekazaniu do masy upadłości, a gdy przekazanie w naturze jest niemożliwe, do masy upadłości powinna być wpłacona równowartość w pieniądzu. (ust. 2.) W przypadkach, o których mowa w ust. 1, świadczenie wzajemne osoby trzeciej zwraca się tej osobie, jeżeli znajduje się w masie upadłości oddzielnie od innego majątku lub o ile masa upadłości jest nim wzbogacona. Jeżeli świadczenie nie podlega zwrotowi, osoba trzecia może dochodzić wierzytelności w postępowaniu upadłościowym.

W orzecznictwie podkreśla się, że powództwo o ustalenie czynności prawnej za bezskuteczną z mocy prawa na podstawie art. 128 u.p.u.n. może być wytoczone w razie sporu co do bezskuteczności tej czynności i wymaga wykazania interesu prawnego (art. 189 k.p.c.). Bezskuteczność czynności prawnej z mocy prawa następuje bez potrzeby zaskarżenia takiej czynności w drodze powództwa, co nie wyłącza w razie sporu możliwości wytoczenia powództwa o ustalenie na podstawie art. 189 k.p.c.²

Niemniej jednak, nie ma uzasadnienia prawnego jednoczesne wytoczenie powództwa o ustalenie, że czynność prawna jest bezskuteczna z mocy samego prawa i o zasądzenie równowartości tego, co wskutek tej czynności ubyło z majątku upadłego albo do niego nie weszło, a wyrok uwzględniający jednocześnie oba te powództwa narusza art. 189 k.p.c.³

Biorąc pod uwagę powyższe ustalenia, przepisy i poglądy prawne, przedmiotowe czynności prawne sprzedaży były bezskuteczne wobec masy upadłości. Spełnione były bowiem wszystkie przesłanki przewidziane przez przepis art. 128 ust. 1 i 2 u.p.u.n. W szczególności jak wyżej wykazano, kwestionowane czynności były odpłatne i zostały dokonane przez upadłego w dacie mieszczącej się w terminie sześciu miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości z małżonkiem prezesa zarządu upadłej Spółki.

Bez znaczenia pozostaje przy tym okoliczność podnoszona przez pozwaną, dotycząca braku pomniejszenia majątku upadłego w wyniku dokonania zaskarżonych czynności prawnych. Zagadnienie to nie wyjaśniane w literaturze w sposób jednolity, ale w ocenie Sądu Okręgowego w orzecznictwie słusznie podkreśla się, że przesłanką uznania czynności prawnej za bezskuteczną wobec masy upadłości na podstawie art. 128 ust. 1 u.p.u.n. nie jest spowodowanie, w wyniku jej dokonania, uszczuplenia majątku spółki⁴. Przepis art. 128 p.u.n. nie uzależnia też sankcji bezskuteczności czynności prawnej odpłatnej od tego, czy upadły w zamian uzyskał zapłatę bądź spełnił inne świadczenie wzajemne. Jeżeli tak się stało, zastosowanie ma art. 134 § 2 p.u.n. umożliwiający zwrot świadczenia wzajemnego osobie trzeciej, o ile znajduje się w masie upadłości oddzielnie od innego majątku lub gdy masa upadłości jest nim wzbogacona, a w innym wypadku osoba trzecia może dochodzić wierzytelności w postępowaniu upadłościowym⁵.

W konsekwencji uzasadnione było żądanie powoda dotyczące wydania znajdującego się w posiadaniu powódki samochodu osobowego C. (...) wraz z przynależnościami w postaci dwóch kluczyków, dowodu rejestracyjnego i karty pojazdu - na podstawie art. 134 ust. 1 u.p.u.n. Natomiast żądanie wydania polisy było nieuzasadnione. Oczywiście jest, że żądanie to dotyczy aktualnej polisy, która nie była wszak przedmiotem kwestionowanej przez syndyka czynności prawnej, a nadto jej wydanie lub niewydanie przez pozwaną nie ma żadnego znaczenia z punktu widzenia masy upadłości w świetle cytowanych wyżej przepisów prawa upadłościowego.

Z kolei w przypadku drugiego z pojazdów (R.) co do zasady, z uwagi na bezsporny fakt zniszczenia pojazdu, usprawiedliwione jest żądanie powoda dotyczące zapłaty jego równowartości w pieniądzu. Jeżeli jednak chodzi kwotę podlegającą zasądzeniu, to należy mieć na uwadze dwie kwestie. Po pierwsze, jak słusznie podkreśla się w judykaturze, równowartość uszczerbku majątkowego w masie upadłości, wywołanego zawarciem bezskutecznej z mocy prawa umowy sprzedaży, nie obejmuje wartości podatku VAT od zbytych urządzeń⁶. Po drugie, jak już wyżej zaznaczono, za aktualną wartość rynkową pojazdu (przepis art. 134 ust. 1 u.p.u.n. mówi o „równowartości” - oderwanej pojęciowo od „ceny”), przy zaprzeczeniu strony pozwanej i braku wniosku strony powodowej zmierzającego do wykazania tej wartości za pomocą wiadomości specjalnych, należało uznać wartość pojazdu zgodnie z częściowym przyznaniem pełnomocnika pozwanej. (k. 103, 108). Pełnomocnik pozwanej wskazał, że jest to 50% kwoty wskazanej

w żądaniu powódki, czyli ceny netto. Dlatego zasądzeniu z tego tytułu podlega połowa wartości netto zniszczonego pojazdu, czyli: 16.991,87 zł.

Odsetki ustawowe od tej kwoty należało zasądzić od dnia następnego po wezwaniu pozwanej do zapłaty – spełnienia świadczenia pieniężnego (pojęcie powstania roszczenia i jego wymagalności nie są tożsame). Nastąpiło to (żądanie zapłaty) dopiero z chwilą doręczenia pozwanej odpisu pozwu, czyli w dniu 29 sierpnia 2014 r. (k. 31), a zatem odsetki należało zasądzić od dnia następnego, tj. od 30 sierpnia 2014 r. do dnia zapłaty.

W pozostałym zakresie żądania powoda (podtrzymywane w chwili zamknięcia rozprawy) są niezasadne i podlegają oddaleniu.

Zarzut potrącenia zgłoszony przez pełnomocnika jest w tym postępowaniu bezskuteczny z trzech przyczyn. Po pierwsze, pełnomocnik pozwanej w ramach pełnomocnictwa procesowego nie mógł skutecznie dokonać potrącenia wierzytelności powódki względem pozwanego. Potrącenie jest wszak czynnością materialno-prawną. Tymczasem pełnomocnictwo procesowe, którym dysponuje pełnomocnik pozwanej nie obejmuje umocowania do tego rodzaju czynności materialno-prawnej (pозwana przyznała, że nie udzielała w sprawie innego pełnomocnictwa – k. 136). Po drugie, jak już wyżej zaznaczono, pozwana nie wykazała, że zapłacone przez nią kwoty znajdują się nadal w masie upadłości oddzielnie od innego majątku lub, że masa upadłości jest nadal o tę wartość wzbogacona (art. 6 k.c. i art. 134 § 2 u.p.u.n.). Po trzecie wreszcie, rzekome świadczenie należne pozwanej ma charakter pieniężny i dlatego, jak słusznie podkreśla się w literaturze przedmiotu, powinno zostać przez nią zgłoszone i realizowane w postępowaniu upadłościowym⁷.

Chybiony jest natomiast zarzut pozwanej dotyczący nadużycia przez powoda prawa podmiotowego (art. 5 k.c.). Pozwana, dokonując bezskutecznej wobec masy upadłości czynności prawnej, postępowała co najmniej lekkomyślnie, bo wiedząc o kłopotach finansowych Spółki (co przyznała w odpowiedzi na pozew – k. 36), nie może skutecznie powoływać się na konstrukcję nadużycia prawa podmiotowego.

Z uwagi na wynik procesu, w tym nieuwzględnienie zarzutu potrącenia podniesionego przez stronę pozwaną, a także częściowe umorzenie postępowania, a nadto fakt, że syndyk dopiero w toku procesu uzyskał wiedzę o zniszczeniu jednego z pojazdów, koszty procesu należało wzajemnie znieść na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c.

Z uwagi na wynik procesu, na podstawie art. 113 ust. 1 i ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych⁸, Sąd nieuiszczonymi kosztami sądowymi obciążył Skarb Państwa.

1 Tekst jedn. Dz. U. z 2012 r., poz. 1112.

2 Wyrok SN z dnia 8 stycznia 2010 r., IV CSK 298/09, LEX nr 564989.

3 Wyrok SA w Łodzi z dnia 12 lutego 2014 r. I ACa 909/13, LEX nr 1433817.

4 Wyrok SN z dnia 23 stycznia 2014 r., II CSK 276/13, LEX nr 1430266.

5 Wyrok Sn z dnia 16 kwietnia 2010 r., IV CSK 424/09, LEX nr 602729.

6 Wyrok SA w Gdańsku z dnia 12 kwietnia 2013 r., I ACa 73/13, LEX nr 1316179.

7 Zob. szerzej: A. Jakubecki, Komentarz do art. 134 u.p.u.n., LEX/el.

8 Tekst jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 1025.